

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

Біліченко С.П., наук. співроб.

Інститут економіки та прогнозування НАН України

Глобалізація світової економіки – це складна, багатоаспектна проблема, яка поки що не має простого і однозначного тлумачення. Розвиток світової економіки в даний час відбувається під зростаючим впливом глобальних проблем. Сучасний період розвитку світового господарства характеризується розвитком глобальних проблем, посиленням взаємозалежності глобальних і національних інтересів. В основі цих проблем лежить тенденція до поглиблення процесу інтернаціоналізації господарського життя, посилення впливу зовнішньоекономічної сфери на соціально-економічний розвиток.

Глобальні проблеми стосуються всього людства, народів і соціальних верств, вони призводять до значних економічних і соціальних змін, а в разі загострення можуть нести загрозу, вони вимагають для свого вирішення співпраці в загальнопланетарному масштабі, спільних дій всіх країн і народів.

До основних глобальних проблем можна віднести наступні: проблему миру і роззброєння, екологічну, демографічну, соціально-економічну, енергетичну, сировинну, продовольчу, проблеми використання ресурсів Світового океану, освоєння космічного простору тощо.

Глобалізація виявилася досить суперечливим процесом, який приніс людському суспільству поряд із великими досягненнями і безліч проблем. За той порівняно короткий час, протягом якого сучасна глобалізація знаходиться в центрі суспільної уваги та академічних дискусій, її осмислення зазнало істотної еволюції. Спочатку переважали тези, що підкреслювали в основному позитивні аспекти глобалізації. Пізніше – як реакція на даний тип оцінки – виникла протилежна позиція: акцентування суто негативних сторін глобалізації [1]. Об'єктивний же підхід полягає в тому, щоб уникати крайнощів і знайти «золоту середину».

Розглянемо позитивні і негативні наслідки процесу глобалізації.

Позитивні:

- прискорення розвитку країн завдяки вигодам міжнародного поділу праці, міжнародної кооперації, здійснюваної на високому технологічному й організаційному рівні;
- створення нових робочих місць у всьому світі, перш за все в країнах, що розвиваються;

- якісне підвищення життєвого рівня населення в більшості країн, які беруть участь в кооперації;
- розширення доступу до засобів зв'язку і до міжнародної інформації (мобільний телефонний зв'язок, Інтернет, супутникове телемовлення);
- стандартизація систем вищої освіти та збільшення можливостей навчання за кордоном;
- полегшення візового режиму в багатьох розвинених країнах і значне зростання міжнародного туризму.

Негативні:

Відрив фінансової сфери від реальної економіки, вихід даної сфери на лідируючі позиції.

Посилення безконтрольності руху капітальних ресурсів, зосередження їх у сфері спекулятивних операцій із валютою та цінними паперами. Наростання нестійкості світового господарства.

Збільшення дистанції між країнами-лідерами і блоком вкрай відсталих держав.

Масове переміщення населення з країн, що розвиваються в розвинені країни Заходу. Ослаблення національної консолідації в західноєвропейських країнах (як результат імміграції).

Нерівномірне розподілення інформації в світі з одного боку і зловживання повноваженнями безконтрольного входу в світовий інформаційний простір – з іншого.

Феномен формування соціальної верстви «нових бідних» в розвинених країнах (наслідок переміщення виробництва до бідних країн та масової втрати внаслідок цього робочих місць) [2].

Зростання експорту масової культури (переважно з англо-американського простору), стандартизація культурних символів і образів, універсальність масової культури. Як наслідок – посилення негативної реакції на дане явище в ряді країн світу (приклад – позиція Франції стосовно експансії англійської мови).

Наростання протистояння цивілізацій (Схід-Захід), що спираються на різне розуміння смислових параметрів життя, релігійних установок, духовних цінностей. Створення інституційно організованої системи міжнародного тероризму (що використовує глобальні засоби зв'язку, структуру фінансового управління, інвестування). Як наслідок – очевидність висновку про уразливість демократії.

Процес глобалізації економіки прискорився в останні десятиліття, коли різні ринки, зокрема, капіталу, технології та товарів, а до певної міри ставали все більш взаємопов'язаними та інтегрованими в багатопланову мережу транснаціональних корпорацій (ТНК). Хоча певна кількість ТНК

оперує в традиційному торговому секторі, в цілому міжнародні фірми виступають за промислову реструктуризацію багатьох країн, що розвиваються, шляхом створення нових галузей, зокрема, автомобільної, нафтохімічної, машинобудівної, електронної тощо, і модернізації традиційних, включаючи текстильну і харчову.

В даний час близько 80% новітніх технологій створюються ТНК, доходи яких в ряді випадків перевищують валовий національний дохід окремих, досить великих країн. Варто сказати, що сфера діяльності значної частини ТНК пов'язана з розробкою гіпертехнологій (або мегатехнологій), до яких можна віднести мережеві комп'ютери, новітні комп'ютерні програми, організаційні технології, технології формування громадської думки і масової свідомості, тощо. Саме розробники і власники подібних технологій контролюють сьогодні фінансові ринки і визначають стан світової економіки.

Слід зазначити, що включення України в глобально-інтеграційні процеси одночасно з її включенням в регіональні, європейські інтеграційні рухи пов'язано з деякими ризиками. Але шлях України в глобальний простір є незворотнім і безальтернативним. Держава за статусом суверенна і з такою геостратегічною позицією не може залишатися в самоізоляції. Внутрішня політика України повинна бути одночасно зорієнтована на конкурентоспроможність, бути ефективною в протидії новим впливам глобалізації та прагматичною з урахуванням використання нових переваг та можливостей глобалізації. Адже критерієм ефективності стратегій є рівень країни в міжнародній конкурентоспроможності і досягнутий нею рівень людського розвитку.

Але поки що Україна не входить до першої сотні країн із необхідними показниками, і про високу конкурентоспроможність з гідним рівнем життя населення поки що рано говорити. Тому, вищому керівництву України слід налагодити систему державного менеджменту, від якого безпосередньо залежить ефективність національної стратегії розвитку.

Інформаційні джерела

1. Лавриненко Л.М. Глобальні дисбаланси та проблема зовнішньоекономічної стабілізації в Україні // Молодь: освіта, наука, духовність: тези доповідей XII Всеукр.наук.конф., м.Київ, 21-22 квітня 2015 р, ч.І. – К.:Університет «Україна», 2015. – С.105-106.

2. Біліченко С.П. Аналіз можливостей активізації регіональних ринків праці в умовах діючих обмежень / Проблеми сучасної економіки. – Східноукраїнський інститут економіки та управління. – Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2015. – Ч.1– С. 57-60.